

BROOSKET

I denna tidning:

► **Spännande fynd
och tillbakablickar**

BILD: Tina Wahlgren

► Ronny, ordförande

Man skulle kunna skriva om hur tråkig denna vår har varit, med minimal verksamhet och alla tävlingar under vår-sommar inställda. Också skriva hur tråkigt att inte kunna umgås vid Kinner som "vanligt". Men nu är det här en pandemi som verkligen berör oss alla och det handlar om människors liv, så vart det bara.

Vi i styrelsen tog ganska tidigt beslut om att inte genomföra våra egna arrangemang (3-dagars beslutades senare) och den kursverksamhet som vi planerat. Vi ville motverka en ev. smittspridningsrisk också faktum att vi är väldigt beroende av våra 70 +are i vår verksamhet! Vi började därför med "veckans bana" sista mars och därefter genomfört 12 st. Mycket bra träningsstillfällen för alla på egna tider.

Styrelsen har under tiden varit väl

medvetna om att våra intäkter under sommaren med 3-dagars o uthyrning m.m. inte kommer in som tänkt. Vi har heller inga stora utgifter som tynger ekonomin. Tillsammans med kassören har vi gjort en sidobudget, så att vi har koll på ekonomin för att undvika allt för mycket minus under året. Vi tror också på ett visst stöd från RF sisu och regionen för uteblivna intäkter.

Vill passa på att tacka alla för att ni visat förståelse och respekterat för våra och förbundens riktlinjer. Också ett tack till styrelsen för bra o förnuftiga beslut i många avgörande frågor.

Nu får vi titta framåt på en förhoppningsvis fin höst med tävlingar och resor, när det ges tillfälle! Ser också fram emot att kunna genomföra den framflyttade festen för Bro OK 50 år den 14 november! Och att få umgås med alla 70 +are!!

Var rädda om er, så ses vi vid tillfälle!

Ordförande Ronny Liljegen

Gotlands Bro OK
Box 1145, 621 22 Visby
Kinnerstugan, Tel: 27 31 70
Hemsida: www.gotlandsbrook.com
E-mail: info@gotlandsbrook.com

Innehåll och Text: Birgitta Hjerthén
Layout: Julia Key
Tryck: Mats Runander

Nästa nummer

Nästa nummer av Broosket ges ut i september

► Veckans bana – en händelserik vårsäsong

I stället för tisdagsträningar och ungdomskurser, valde klubben i likhet med många andra att arrangera Veckans bana. Fyra banor av längd och svårighet att passa de flesta.

Det började lite trevande kring Kinnerstugan. Tätt skog och kända marker. Men sen började det röra på sig, cirkarna vidgades och vi fick träna lite längre hemifrån. Med utgångspunkt från fd "Sjunde Himlen" i Väskinde, fick vi prova på en alldeles ny karta. Övántat fint område minsann.

Veckan efter påsk var vi vid Norrgårde i Väskinde. Inget särskilt märkvärdigt, tills Tina Wahlgren upptäcker att en kontroll satt alldeles bredvid en hållkistegrav. Läs Tinas spännande rapport på annan plats i Broosket.

I halva maj återanvändes 3-dagarskontrollerna från etapp 1, 2018. Vale i Stenkyrka var platsen. De flesta var ju

arrangörer då, så det var nya kontrollpunkter. Då hittades två kompletta kontroller från etapp 3, 2018, med fungerande SI-enheter! Jag kollar med banläggaren den gången, Mattias Westfält. – Jag trodde att jag hade koll, att jag prickat av att alla kontroller var hemtagna, men tydligen inte. Jag kommer inte ihåg hur det gick till, man upprättar ju inplockningskartor. Möjligen hade jag flera banor än inplockare, och så blev det oklart vem som tog vad.

Sista veckan i maj var det dags att bege sig till Rings i Hejnum. Naturen i sin färgaste blomning, och fina orienteringsmarker väntade. Men då hände något mycket märkligt och oväntat. Läs Karin Mårtenssons berättelse på annan plats i Broosket.

Birgitta Hjerthén

Grattis säger vi till:

Anders Malmer	85 år	2 juli
Janne Norrby	80 år	20 juli
Karin Mårtensson	70 år	15 augusti
Birgitta Hjerthén	60 år	29 juli

Anders Eklund	50 år	7 juli
Daniel Hägg	40 år	4 juli
Liv Löfstedt	10 år	2 september

► Granaten vid Rings

– En sprängfylld historia

Tisdagen den 26 maj hade Gotlands Bro OK tisdagsträning vid Rings i Hejnum. Samlingen ägde rum ca 100 m i skogen öster om gårdarna. Den fd militären Anders Nilsson hade lagt banorna och satt ut kontrollerna. Under kvällen upptäcktes ett rostigt föremål väl placerat och nerkilat mellan några relativt stora stenar, i närheten av en av kontrollskärmarna sydöst om Lundåker. En del orienterare som passerade förbi, tyckte att det såg ut som en kaffetermos, en sa att det var något keramikföremål och Anders själv misstänkte att det var en gammal granat. Undertecknad skribent fick det ärofulla uppdraget att kontakta polisen.

Kl 10.00 dagen därpå anlände en minibus med tre poliser. De fick kartan med föremålets läge angivet, men det ville inte köra i förväg ner till platsen. Därför cyklade jag de ca 1500 metrarna till Lundåker, förföljd av tre poliser. Vi gick in till kontrollen med det misstänkta föremålet, och sedan blev det ett fotograferande och ringande till olika expertinstanser. Någon timme senare bestämdes det att området skulle spärras av eftersom det nu hade konstaterats att det troligtvis var en skarpladdad granat från 1887. Då cyklade jag hem igen. Cirka kl 14.00 ringde det vakthavande polisbefälet och meddelade att de skulle ha nattbevakning av området samt att granaten skulle sprängas på torsdagsförmiddagen. Plötsligt hade alla försiktighetsåtgärder vidtagits. Backarna med orienteringskartorna hämtades in och all orientering i området förbjöds under

ett dygn. P4 Gotland samt tidningarna uppmärksammade också nyheten.

Vid 10.30-tiden på torsdagen hördes och syntes en helikopter som cirkulerade runt gården och skogsområdet, i ca en halv timme. De ville förvissa sig om att det inte fanns några obehöriga människor i närheten. Därefter ringde polisbefälet och sa att nu var det klart. De hade tagit med sig granaten och sprängt den i en nygrävd grop en bit därifrån. Polisminibussen körde till Visby och bombexperterna i polishelikoptern flög tillbaka mot Stockholm. Kartbacken sattes tillbaka och vid mitt efterföljande besök på platsen, där denna sprängfyllda historia utspelades, syntes tydliga spår efter helikopterns medar samt den nygrävda och tillagda gropen där granatens liv small i luften och ändades.

Hejnum Hällars Ekonomiska förening har haft betesdjur strövandes i skogen under ca tjugo år och ett flertal orienteringar har också ägt rum, men ingen olycka har som tur var hänt. Under min uppväxt berättade min mormor Hilma Björkegren att min morfar Arvid Björkegren hade sagt att han hittat en granat i skogen. Arvid hade kontaktat sprängningsexperten och bestämt tid för desarmering, men tyvärr avled han i en olycka i samband med höskörden i juli 1947. Morfar tog således med sig hemligheten i graven. Förhoppningsvis var det denna granat, oroshård och blindgångare som äntligen upptäcktes av Anders Nilsson efter 73 år. TACK!

Men som poliserna sa: -” där det finns en kan det finnas flera”! Det sköts ut en hel del granater från Tingstäde fästning förr i världen. Granaterna landade bland annat i Killingmyr i Hejnum, i Västris i Tingstäde, på Martebomyr eller på Lokrume myrar. Observatörsvärn (eldningsvärn) för att observera nedslagen, fanns utplacerade på olika ställen, bland annat vid södra delen av Tingstäde träsk. När granater inte briserar kallas de blindgångare, troligaste orsaken är fel i tändröret.

I letandet efter mera fakta om denna granat sände jag bland annat över bilden till militärmuseet i Boden, flygvapenmuseet i Linköping och slutligen till armémuseumets bibliotek i Stockholm och fick följande svar: *Det är inte lätt att se på bilden men det skulle kunna vara en 7 cm granatkartesch för Kanon m/1900. Granatkartesch är en äldre projektiltyp som primärt användes i haubitsar*

och kanoner. En granatkartesch är en granat där granatkroppen är fylld med ca tio- till hundratals kulor (vanligen bly) inbäddade i harts. Bakom blykulorna finns en drivspegel och under den ligger drivladdningen, som består av vanligt svartkrut. Tändröret sitter i granatens spets och fungerar samtidigt som ett lock över verkansdelen. Tändröret är ett tidrör, vilket efter en förinställd tidsrymd via en krutkanal tänder drivladdningen som skjuter ut blykulorna i en framåtriktad konformad kärke, speciellt verksamt mot trupp. Granatkartescher var i början av 1900-talet det svenska fältartilleriets huvudsakliga ammunitionstyp och användes på skjutavstånd upp till 4 à 5 km.

Varning alla orienterare och skogsluffare: Se upp för bland annat kaffetermosar eller gammal keramik! Det kan vara en skarpladdad granat!

Rings i Hejnum den 15 juni 2020

Karin Mårtensson

BILD: Karin Mårtensson

BILD: Karin Mårtensson

► Information från Tävlingskommittén

3-dagars blev som bekant inställt i år på grund av corona-viruset. Planen är att arrangemangen rullar på som vanligt, det vill säga VOK arrangerar 3-dagars nästa år och Bro OK återkommer som arrangör 2022.

Även Helg utan Älg rullar på enligt tidigare plan. Gardar arrangerar i höst och Bro har arrangemanget 2021. Vi har då fått möjlighet att vara på samma plats i Othem där årets 3-dagars var tänkt att ha arena. Detta gör att vi kan använda den banläggning som redan är gjord. Det blir Mattias Westfält och Stefan Wittman som får bryta arm om vems medeldistansbanor som kvalificerar sig till HuÄ.

I vintras fick Bro OK förfrågan från SOFT att arrangera finalen av Swedish League i samband med HuÄ. Så kommer det dock inte att bli då coronaläget stuvat om hela tävlingsprogrammet.

Vad gäller övriga tävlingar ligger fokus på att under hösten genomföra DM- och ungdomstävlingar.

DM-tävlingarna har fått nya datum med lång- och medel helgen 5-6 september

och helgen därpå hela tre DM, sprint (som Bro arrangerar) och natt på lördagen, stafett på söndagen.

Planer finns även på helger med särskilt ungdomsfokus, inget av detta är helt klart i skrivande stund.

Allt detta förstås under förutsättning att Folkhälsomyndighetens restriktioner tillåter detta.

MOL-verksamheten har under sommaren kommit igång i form av «Veckans bana», så sker åtminstone augusti ut.

För närvarande pågår ett stort kartritningsprojekt på norra Gotland. Länsstyrelsen har tagit initiativ till att kartera hela det område som omfattar exempelvis Storungs, Gotlands Ring och Båsteträsk. Bro, VOK och Svaide Roma ritar en tredjedel vardera, ekonomisk ersättning utgår från Länsstyrelsen och alla tre klubbar har sedan tillgång till hela området. Tanken är att förlägga 3-dagars 2022 till den nya kartan.

Magnus Ihreskog

► Hur påverkar pandemin klubbens ekonomi?

Klubbens intäkter påverkas i hög grad av pandemin. Den enskilt största posten är 3-dagars där vi hade ett budgeterat överskott om 335 000 kr. Att Jungfruloppet ställts in och den lägre uthyrningen ger även de kännbara effekter i klubbens kassa. Men även utgiftssidan påverkas när resor och tävlingar inte blir av. Vi vet ännu inte om vi kan få viss kompensation för våra uteblivna intäkter. Klart är att vi behöver anpassa kostnaderna i år efter dessa förutsättningar för att slippa dras med negativa konsekvenser under lång tid framöver. En åtgärd som vi kan behöva ta till är till exempel att egenavgiften blir högre för de som åker på de resor som blir av under hösten. Styrelsen kommer att följa utvecklingen noga för att kunna ge tydligare direktiv fram mot höstsäsongen.

► Festkommitté 2020

Vi rullar på med våra festkommittéer, här kommer de som är närmast i tiden. Kommitté nr 3 kommer att bjuda in till 50-årsfirandet den 14/11 2020! Första namnen i resp. kommitté fungerar som sammankallande!

Nr 3: 50-årsjubileum 14/11 2020

Ronny o Birgit Liljegren

Ulf Nilsson o Kristina Hederstedt

Peter Skalberg

Carina Nilsson

Camilla Leveau och Kurt Löfgren

Sofia o Marcus Gardelin

Pelle o Gabriella Tjernby

Björn Flodman

► En annorlunda vårsäsong

Inga tävlingar, inga samlingar, inget fika vid Kinner. Inget är som vanligt. Broosket har kollat med några av våra tävlingsflitiga hur de tacklat detta. Frågorna var:

Hur har du klarat tävlingsabstinen- sen? Vad har du gjort i stället?

Felice Gardelin D14

Det är jättetråkigt! Det jag längtat så mycket efter har inte blivit av. Jag saknar själva tävlingsmomentet och att träffa kompisar. Att springa tävling är avkoppling, då rensar jag tankarna. Jag har sprungit veckans bana med Bro OK, men även Gardas banor har jag sprungit. Ibland har jag fått kartor efteråt och sprungit utan kontroller. I skogen slipper man ju tänka så mycket på corona, det är bra.

Beata Pettersson D20

Jag har typ inte tränat alls, jag tappade all motivation när coronan kom. Jag har även varit lite sjuk, så det passade i och för sig bra. Jag har haft järn-och B12-brist. Veckans bana har jag dock varit med på, men ingen egen träning. Vi skulle ju haft damlag på 10-milakavlen i år också (10-sträckors alltså, inte damkavlen). Jag skulle tränat för en 8 km sträcka, men så blev det inte.

Brent Key H21

Lite trist har det allt varit, jag hade tänkt springa Ultra-lång SM i Väster- vik och SM Natt i Åkersberga. Ultra- lång skulle vara rak bana med masstart, kunde vara intressant tyckte jag. Nu vet vi inte om det blir av. Jag ser fram emot en intensiv höst med mycket tävlingar förhoppningsvis. Jag har tränat bitvis mer

än vanligt och bitvis inte alls. I stället har jag ägnat mig åt att bygga en uthyrningsstuga på vår tomt. Får se hur det blir med det.

Enar Löfstedt H 12

Det är ju så roligt att tävla. Så det är synd att det inte blivit av. Jag har satsat lite mera på fotboll i stället.

Elisabeth Kimell D75

Jag har sprungit veckans bana förstås. Daglediga på måndagar har också hållit igång. Men med avstånd och eget fika. På egen hand har jag gjort några av de pilgrimsvandringar som finns på ön. Jag har gått Lokrume-Hejnum, Roma-Tule och i Klintetrakten. Jag cyklar mycket och så har jag gjort TV-gympa på förmiddagarna. Våren har varit tråkig men ändå helt okej, det trista är att inte kunna träffa alla från andra klubbar.

Gert Lundqvist H70

Det har varit väldans trist. Jag satsade som aldrig förr med hård träning under ja- nuari och februari. Jag siktade på topp-pla- ceringar på O-ringen i Uppsala och Veteran- SM i Köping. Jag tycker att jag behärskar de flesta terrängtyper, utom möjligen Göteborg och småskurna Södertörn. Så jag tänkte att som ganska färsk H70 skulle jag ha goda chanser. Men jag har fortsatt att träna, det blev mera tid för det. Så har jag förberett vår (Gert och hustru Ann-Marie) flytt till Kalmar. Vi kommer dock att fortsätta tävla för Bro OK, åtminstone ett tag till.

Birgitta Hjerthén

► Nyårsorienteringsläger vid Kinner 11 och 12 januari 2020

På fredagskvällen samlades ca tjugo personer, ungdomar och några vuxna, vid Kinnerstugan. Här kommer en intervju och redogörelse över mitt barnbarn Lukas Nyströms upplevelser.

Min farfar L-G hämtade mig i Tingstäde och sedan skjutsade han mig till lägret. Vi kom först av alla. Sen kom ledarna Göran Gustafsson, Jonas Pettersson och Kurre Löfgren, samt alla mina orienterings- kompisar.

Vad var det bästa med lägret?

- Det bästa var när vi sprang två och två i skogen på lördag förmiddag. Det var jättefint i skogen. Jag sprang ihop med Emil Björksved. Vi hade en bana bortåt Nyhamn. Där är vi inte så ofta på orienteringsträningarna. Kul med lite ny terräng.

- Ledarna var bra. Jag gillar Göran, Jonas o Kurre.

- På fredagskvällen sprang vi en rolig nattorienteringsstafett. Jag sprang ihop med en annan Lukas. Då fick träna kart- minnet, och det var tufft att springa upp och nerför backen och samtidigt försöka komma ihåg var kontrollen skulle placeras på kartan.

- Maten var jättegod. På fredagskvällen åt vi tacos. Vi fick hamburgare på lördagen efter träningen och det var jättegott. De grillades utomhus, men vi åt inne.

- Innan vi gick och la oss lekte nästan alla tillsammans inomhus. Vi sprang omkring i hela huset och lekte, både uppe

och nere. Emellanåt åt vi snacks, chips och ostbågar.

- I år sov allesammans i stora salen. Det var kul. Det var svinvarmt, och därför var det svårt att somna. Några snarkade. Vi la oss klockan tio och gick upp klockan sju på lördagsmorgonen. Ledarna väckte oss. Då var jag trött.

Vad var det sämsta med lägret?

- Det fanns inget speciellt som var dåligt, men det hade ändå varit roligt om jag hade fått vara uppe lite längre tid på kvällen.

- På lördagsmorgonen var jag trött. Det var svårt att komma upp. Men upp kom jag till slut, sen åts det frukost o sen var det full fart.

Finns det några önskemål inför nästa års läger?

- Att det ska bli lika kul som årets läger.

- Kanske fler och svårare banor att välja på.

Vad är det bästa med att orientera?

Det är att man får springa i skogen och i olika terrängar, läsa kartor och leta efter kontroller samt att få träffa mina kompisar. Jag springer mina banor helst själv. Och det är roligt att tävla, särskilt på O-ringen, som jag deltog i, i somras i Norrköping.

Min pappa hämtade mig på lördags- eftermiddagen. Då var jag trött, men mycket nöjd och glad.

Lukas Nyström och
Karin Mårtensson

► Den virtuella säsongen

Jag är en nygammal orienterare som precis flyttat tillbaka till Gotland. Jag tänkte med min hemkomst skriva om hur min sista vår på fastlandet har varit. Till sviten av corona blev vårens tävlingar inställda. Men det blev ingen utopi att tävla trots detta. För att stagnera min tävlingsabstinens upptäckte jag intuitivt den virtuella världen. Det blev en exceptionell säsong, inte så mycket kontroller men däremot många mil. Ett virtuellt lopp innebär att det går att delta när man vill och inte på ett visst klockslag, som i vanliga lopp. Däremot så fanns det utsatta datum som loppet skulle genomföras av löparen. Jag sprang loppet på egen hand med en app och bestämde ofta själv var jag sprang. I appen fanns en GPS funktion som gjorde att jag enkelt kunde mäta min sträcka och dela den vidare. I appen fanns det även en resultatlista live som visade hur det gick för de andra deltagarna under loppet. Det var fullt möjligt att springa om ett lopp om man

ville få en bättre tid. Loppet som jag tävlade i var Längre Leve Loppet, ett lopp med olika distanser varje söndag 8 gånger i rad. TNT Valborg Battle, 10 km. Coronamilen, 10 km. Mitt vårrus, 5 km. Run academy Open, 10 km. Vitamin Well Summer run, 10 km. Trailrunning Virtual series, olika terränglopp varje lördag med olika utmaningar, jag sprang dock inte så många. Men den mest pittoreska utmaningen var dock Lidingö-loppets virtuella terrängserie, helt klart min favorit. Till skillnad från mina andra virtuella lopp gick terrängserien ut på att alla skulle springa en bestämd bana under en och samma vecka. En 5- eller 10 km-slinga kan ju se väldigt olika ut och vara väldigt olika utmanande beroende på höjdskillnader, antal backar, underlag osv, i denna variant tävlade alla på samma plats och på samma bana vilket gav ett mer jämförbart resultat. Man fick en vecka på sig att springa varje lopp och totalt pågick terrängserien under 10 veckor. Det blev alltså 10 olika terränglopp med olika distanser runt om i Stockholm. När ett lopp var klart längtade jag febrilt till nästa. Tävlingssäsongen blev därför för mig reell. Livet bara flödade inom mig, det kändes som att jag sprang bland konfetti, applåder och hejarop, vilket gav mig lyckorus genom hela kroppen. Och ändå så sprang jag helt själv. Virtuella lopp: kolossal seger och lycka!

Carita Thorén

BILD: Benita Månsson

► Gotlands Bro OK 50 år 2020!

Under 2020 så firar vi att klubben blir 50 år som egen förening!

I den situation som nu råder, så flyttar vi fram den planerade 50-årsfesten till lördagen 14 november 2020,

Någon enklare evenemang planerar vi in till den 22/8 som är själva "årsdagen" för föreningen.

Mer information och inbjudan till festen kommer!

Styrelsen

► Plask på er!

Under våren roade jag mig med att gräva i mitt bildarkiv och på Facebook lägga ut en serie ol-bilder. Det blev totalt drygt 40 stycken.

Fann efter ett tag att flera av de bilder jag valde gärna innehöll vattenplask i olika former.

Vattenplask, och då helst i motljus, mer kan jag inte önska! Nu vill jag inte att vädergudarna tar detta så bokstavligt som vid 3-dagars förra året vid Bräntings och dränker skogen bara för min skull...

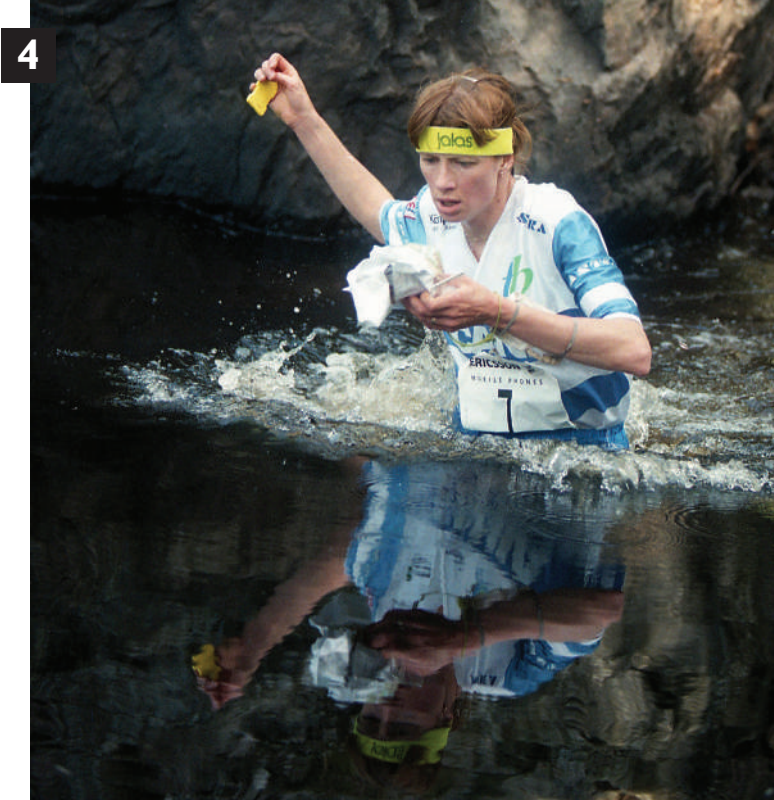
Här på kommande uppslag följer ett urval bilder. Jag hoppas att återgivning och utrymme gör dem hygglig rättvisa.

Keith Samuelson

Fortsättning följer ►►

Ur bildarkivet

1. Jörgen Mårtensson på PWT i Prag 1986.
2. Hanne Staff i Eskilstuna djurpark, PWT
3. Gert Lundquist, gubbeliten, plaskar på 3-dagars
4. Katarina "Katta" Borg passerar en å i Laxå under ett PWT-lopp (Park World Tour).
5. Jonas Andersson i Lidingö-dräkten på Ungdomens 10-mila. Jonas är expertkommentator för ishockey på tv.

► Tröjmästarinnorna Maj-Britt och Ingegerd

Vår lilla serie om klubbens tröjmästare har nu kommit fram till de första kvinnorna. Den allra första damtröjan delades ut 1952 och gick till Bro SK:s Maj-Britt Bendelin. 1953 hette tröjmästarinnan Ingegerd Löfgren, samma klubb.

Enligt boken "Gotländsk orientering 70 år" sprang damerna om DM redan 1941. Maj-Britt nämns första gången 1947 och Ingegerd 1949. Ändå fick man inte tävla om Tröjan förrän 1952, den första herrtröjan delades ut 1945. Vän av ordning och jämställdhet undrar naturligtvis varför det var så.

Helt enkelt för att det inte var så många damer med på den tiden, säger Sven Larsson, VOK. För att få underlag till denna berättelse har jag fått en pratstund med Sven och Gunnel Larsson. Gunnel är född Wickman, från Lummelunda och en av dessa pionjärer inom gotländsk damorientering. Hon tävlade för Bro SK på 50- och 60-talet.

Maj-Britt Bendelin (född Johansson 1930) kom ursprungligen från Öland, men kom att bosätta sig i Fole. Maj-Britt är moster till en viss Ronny Liljegren, syster med hans mamma Berit.

– Fole har verkligen fostrat många orienteringsstjärnor, säger Sven och räknar upp ett antal. Maj-Britt tog alltså

den första tröjan 1952 och sedan även 1963. **Jag undrar vad som hände dessa 11 år, var hon inte med och tävlade?**

– Ja, hon gifte sig, fick barn och flyttade till en gård. Sedan gjorde hon "come back". Maj-Britt drabbades av bröstcancer och avled 1970.

Ingegerd Löfgren är född i Fole, trea i syskonskaran Nisse, Sven (pappa till Kurre och Erik Lögren) Ingegerd och Lasse. Samtliga var orienterare, men ingen är längre i livet. Ingegerd gifte sig med Mats Larsson (bror till Sven och således svägerska till min uppgiftslämnare) och bodde i Dalhem, senare Hemse. Ingegerd var född 1932 och avled 2017. Även om hon inte var aktiv så länge, så intresserade hon sig för orientering och förblev klubbmedlem hela livet.

De var fina, lugna tjejer Maj-Britt och Ingegerd, säger Sven. Gunnel nickar instämmande.

På 50-talet tävlade man på 100 000-dels karta. Inte särskilt detaljrik, en bom på 15-20 minuter var inte konstigt, det kunde ändå räcka till vinst. Typiska kontrollpunkter kunde vara: ås-spets, åsförgrening, sankmark, åkerhörn. Man ritade själv in banan, vi starten fick man en lapp med första kontrollen (och målet, ifall man måste utgå) sedan ritade man in

kontrollerna efter hand. Så småningom fick man rita i hela banan från start.

– Jag fick ofta kommentarer om jag tog lång tid på mig att rita in kontrollerna, säger Gunnel.

På 50-talet avgjordes ibland DM på fastlandet, och man hade utbyte med Vittinge i Uppland. Sven och Gunnel berättar mycket kring dessa resor. Båtresan varade ca 7 timmar och man sov i lastrummet, egen sovsäck, men det var "nog" halm och presenningar på golvet.

Jag undrar hur villkoren för damorienteringen var på 50-talet.

– Dambanorna var kortare så klart, men samma svårighetsgrad. Damerna var med på lika villkor, ingen diskriminering, mycket god kamratskap. Fast det dröjde innan damer och juniorer fick springa natt.

Gunnel och Sven återkommer ofta till kamratskapet som rådde. När det var dags för tävling åkte man buss, som Totte Blomér fixat. Den startade tidigt på morgonen, åkte runt i alla socknar, och så var man hemma ganska sent på eftermiddagen. Totte ledde allsång i bussen. Alla var ju kvar hela tävlingen, man tackade både deltagare och arrangörer vid prisutdelningen.

– Idag åker ju alla hem så fort de kommit i mål. Kamratskapet var definitivt bättre förr, vi var verkligen som en familj.

Hur räknade man ut vem som blev Tröjmästare? Det har ju varit lite olika regler under åren.

Man ville ju ha många tävlande, så det var många tävlingar som räknades, kanske 8-9 st under hela året. Det var

placering som räknades och man fick räkna bort den sämsta placeringen.

Hur gick det till på en typisk Tröjfest på 50-talet?

Faktiskt ungefär som idag, säger Gunnel. Det var mycket folk, det var buskis och teater (nu kallas det spex), det var lotterier och dans.

Ja, många fina och roliga minnen har de att berätta, Gunnel och Sven. De återkommer ofta till detta med kamratskapet. Och så hämtar Gunnel silverbrickan, utan det tyvärr försvunna Bro SK-märket som suttit i mitten. Men med förnamnen på klubbkamraterna ingraverat och "På bröllopsdagen". – Ja, säger jag, mina föräldrar fick också en sådan. Förmodligen fick Maj-Britt och Ingegerd liknade brickor på sina bröllopsdagar. Från kamraterna i Bro SK.

Birgitta Hjerthén

Bild: Ur arkivet

► Inte första gången tävlingar ställs in

Tre gånger har jag upplevt att tävlingsprogrammet påverkats på olika sätt av sjukdomar.

Dom två första drabbade bara orienteringssporten även om ”twar” också drabbat andra idrotter.

Pågående Coronapandemin har ju inte bara stoppat orientering utan hela idrottsvärlden har stängts under flera månader

1962 ställdes vårsäsongen in och där-efter har vi haft heltäckande klädsel

Det första stora sjukdomsutbrottet bland orienterare i Sverige inträffade omkring år 1960 i en sjukdom som efter-hand kom att kallas ”orienterarsjukan” eller ”orienterargulsot” och orsakades av hepatit B.

Det påstods att stickiga buskar, främst berberis, orsakade blodvite som sen spreds bland de tävlande.

I Sverige inträffade de första kända sjukdomsfallen 1958 och under sommaren 1959 förekom sjukdomsfall i Göteborgstrakten, Halland, Västergötland och Värmland. Redan under hösten spred sig insjuknanden över Sydsverige och senare även norrut.. Totalt anges minst 600 kända sjukdomsfall. Hur många som dog direkt i sjukdomen eller av dess senkomplikationer flera år senare är inte känt eftersom uppföljning ej kunnat ske. Åtskilliga fick sin orienterarkarriär bruten på grund av sjukdomen som tar lång tid på sig att läka.

Den 12 februari 1962 utfärdade Svenska Orienterarförbundet påbud innefattande bland annat tävlingsförbud under första halvåret 1962. Speciell tävlingsdräkt från 1 juli och att rinnande vatten med god avrinning skulle finnas vid målet för tvagning.

Påbuden fick god effekt och från andra halvåret 1962 och fram till första halvåret 1965 var det få nya sjukdomsfall.

År 1965 lättades på kravet om tävlingsdräkt och under vårintern 1965-66 insjuknade 84 orienterare. När påbudet om täckande tävlingsdräkt åter blev strikt försvann sjukdomen bland orienterare i Sverige och har ej återkommit.

1992 var det tävlingsstopp igen

Nya Orienterarsjukan är en sjukdom som har tagit livet av 17 personer som var aktiva inom orientering.

Sjukdomen orsakar hjärtsvikt hos drabbade. Orienterarsjukan förorsakade närmast panik inom orienteringssporten i Sverige mellan 1979 och 1992.

Den förklaring som länge ansågs rimligast var att bakterien twar låg bakom. Men forskning visar att det är mest troligt är bakterien bartonella som är orsaken.

Vid ökningen under 1992 sattes åtgärder in såsom tävlingsförbud under sex månader och antibiotikakur.

Inget vaccin finns mot bartonella-bakterien i dagsläget men sjukdomsförloppet är relativt godartat.

Dock kan hård fysisk ansträngning

såsom tävling med infektion i kroppen sluta illa.

En hypotes till orsaken är att smittkällan finns i naturen då ingen liknande sport har drabbats av sjukdomen samt att det på sommaren är gott om vilda gnagare, fästingar, älgflugor och andra insekter.

Undersökning av fästingar i mellan-sverige har dock inte påvisat bartonella-bakterien hos fästingar.

En art av bakterien bartonella är orsaken till katklösarsjukan och en annan art skyttegravsfeber. Den senare orsakade insjuknande hos en miljon soldater på grund av den dåliga hygien i skytte-

gravarna som också invaderades av tusentals löss. Men skyttegravsfeber har också drabbat hemlösa i Stockholmsområdet och var år 2004 åter på fram-marsch bland det växande antalet hemlösa i storstadsregionerna.

Som Ni förstår så har jag sprungit orientering i en herrans massa år (63) eftersom det är cirka 30 år mellan varje tävlingsstopp och jag nu hunnit uppleva tre stycken smittohärdar men hitintills klarat mig utan att behöva behandling mot dessa elakheter.

Anders Nilsson, H 75 nästa år

► Favorit i repris

I brist på tävlingar, seriespel, galor m.m. så har det ju visats en del repriser av gamla matcher. Broosket kan ju inte vara sämre, därför får du på nästa sida läsa en krönika från 2005. Vår egen Magnus Ihreskog, till vardags på Gotlands Tidningar, är återkommande krönikör i Skogssport. (Om du inte har Skogssport själv, så finns den att läsa vid Kinner) Sverige har fotbolls-VM 1994, Bro OK har 43-kavlen 2005. Läs och njut av en kärleksförklaring till orienteringen och till klubbkamraterna!

Fortsättning följer ►►

► ”När vardagen plötsligt blir till fest”

Det här är berättelsen om en lång natts färd mot en gyllene morgon. Berättelsen om laganda, om vända, om förhoppningar och en och annan pilsner.

Det här är berättelsen om min klubbs äventyr i 43-kavlen, natten mot den 31 juli 2005. Men det är lika mycket berättelsen om dig, om din klubb och dina kamrater i en kavle nära dig eller en kavle långt, långt bort.

”när vardagen plötsligt blir till fest – en dokumentär”.

Det var så här det var, det är så här det är.

Sträcka 1: Ulf är byggare och van vid matlådor. När vi andra tuggar köttbullar och pulvermos i markan äter han pastasallad i militärtältet. Sen lägger han huvudet på kudden, somnar på tre sekunder och håller resten av laget vaket med sina timmerstockar. När starten går, klockan 01, tar han det långa benet före. Ulf är given förstasträckare och hänger med i tätklungan – hänger alltså – och växlar bara halvminuten efter täten.

”Jag rörde inte kompasshuset på hela banan”, avslöjar han.

Kanonstart det.

Sträcka 2: Erik från vidderna har ryps och raps och stutar. Han rattar en Valmet med vänstern allena och vet hur att räta en märsla av stål. Under resan mot Linköping tjarar han till sig sträcka två, 5,6 kilometer i stället för 7,6 på fjärde. Han har bara tränat fyra gånger senaste

månaden, hävdar han. Eller om det var senaste året.

Bytet blir en lyckträff. Erik håller placeringen, rutin och lugn visar sig viktigare än speed.

Erik vrider dock in kompasshuset – på varje sträcka.

Sträcka 3: Långa natten, knappt nio kilometer, Håkan är given. Han är lagets yngling, ännu inte 40 fyllda. Trots ett hyggligt lopp tappar han mark på resultatstegen, från 17 till 32. Vi i Gotlands Bro OK har rest tre timmar med färja, sen ytterligare drygt tre med minibuss för att förhoppningsvis bli bland de 40 främsta lagen. Detta jubelår, kommer det visa sig, är 32 vår sämsta växelplacering. Vi andra går och muttrar. ”Tio minuter för lång tid”. Säger vi. Men inte Håkan.

Sträcka 4: Ronny sover aldrig en blund under kavlenätter i tält, han tar gärna en malt när han duschat och klättrar alltid bland placeringarna, den här gången tar han tio. Trots att han knäpper en trekurvshöjd direkt från start när det går stig runt om.

Sträcka 5: Gryningen är här, en del av dem som sprungit klart är inne på Whiskyn, det är så på den här tävlingen, det är legitimt och gemytligt. Jag parkör med Växjö OK (tack å tack men också varsågod. Jag var först in till en del skärmar, eller hur?). ”Tugga, tugga, tugga” ropar kompisarna vid varvningen. ”Hela vägen in nu” vid upploppet.

Lägger på en rem och plockar min enda placering 25 meter före skynket. Duschar i duggregnet och tar sen en burgare med mycket lök. Klockan är strax efter sex på morgonen.

Sträcka 6: Matte har glömt ficklampa och ser inte ett skit i det mörka tältet när han ska förbereda sig. I skogen får han göra det själv. ”Det var fan ingen annan som ville orientera” säger han. Vi skrattar och dunkar rygg. Nu är vi nummer 16.

Sträcka 7: Gert är 56 år och lagets älderman. Han har oväntat förberett sig med intervaller och backryck och kan efter loppet, knappt gå på grund av en vrålande gubbvad. Men det vet han inget om än. Gert lägger huvudet på sned och öser till växling som nummer tolv. Vi börjar inse vad som händer: att vi står i gryningen och stirrar mot ett skogsbyn. Vi klappar om varandra. ”det är fan helt otroligt”.

Sträcka 8: Kures tidigare främsta 43-merit är att han bränt flera tusen på tre sekunder. Ett kortslutet batteri tog eld på ryggen och han rev av sig skiten inklusive glasögonen.

Sträcka 9: Åke kommer oväntat till start i sin hustrus för tajta och för korta tajts. Han hittade inte sina gröna nylonbrallor innan han hämtade ut hyrbussen i Visby, det fick bli den bortresta flugans violetta hotpants. Känns lite farligt att ha delat inrökt tält med en sån cool cat, 4,5 kilometer gafflat. Åke, lantmätare, trebarnsfar, hygglig H45:a, en bra kille, som inte är så snabb. Mot honom i vår del av resultatlistan: folk med medaljer och namn i neon. Det kan bara gå åt skogen.

Det gör det inte. Vi tappar förvisso till 13, men vi hjular över målgärdet.

Sträcka 10: Bengt är inlånad från Småland och OK Njudung, min gamla klubb. Och låt oss nu stanna upp en stund och tänka efter: Bengt lånas in för att ge oss fullt lag. Vi siktar mot topp 40. Och nu snuddar vi topp 10 och han ska ut och avgöra, huva. Vi ställer oss vid varvningen en halvtimme för tidigt.

När han passerar radion ger han speakern bryderi: ”Helsingin Suunnistajat har stämplat liksom Anreas Rangert för IKHP lag två och så har vi ett annat lag... få se nu...det är Gotlands Bro...kan det vara... nä, vi tar tillbaka den uppgiften... Helsingin Suunnistajat och IKHP 2 har stämplat... och... nä...vi avvaktar med det”.

Bengt går i mål som nummer 14 och det är lite Vitryssland så här på morgonkvisten.

Vi som rest alla dessa mil genom åren, vi som tränat tillsammans i höstrusk och salsk, vi som tampats i kM och ljugit oss blå i bastun tills svetten lackat. Nu är vardagen plötsligt fest. En framgång i skymundan kanske, igenkänd bara av oss det berör, men för oss får skogstoan guldsits i ottan och leran på målplatsen blir en enda röd matta.

Av bara farten kör vi de 20 milen till färjan i Oskarshamn på bara en pissepaus. Nästa dag klipper jag ur den notis som lokaltidningen skrivit om oss och häftar fast på tävlingskartan.

För det blev ju inte mer än en notis.

Magnus Ihreskog

► När orienteringen tar en till andra höjder, eller djup!

Veckans bana är något nytt för säsongen, Thomsson och jag brukar samåka och konstatera varje gång när den andra hoppar in i bilen, att: ”- I kväll blir det kul! – Ja, i kväll blir det kul!”. Aldrig kunde jag ana att denna orienterings-träning skulle ta oss 4 500 år tillbaka i tiden.

Orienteringen har gett vissa krämpor efterallt för många stukade fötter och nu har läkare konstaterat att ”Du kommer aldrig mer att kunna springa orientering”, men skam den som ger sig. Stiglöpning funkar fortfarande ganska OK (i kombination med smärtstillande). Detta innebär att banorna inte ger några större utmaningar, inte heller denna kväll, eller?

La till några extra kontroller på en av de enklare banorna och körde ”kartminne”. Kontroll 4 till 5, ”ut på stigen, vänster, första höger, möter Kurre som säger: Håll koll på kartan!, 300 m, stigförgrening, höjden. Fast där satt det ingen skärm. Letar... fick plocka fram kartan.... blev inte lyckligare, någon hade skyfflat bort höjden... för jag kunde inte vara på fel plats, inser att något är galet, kör tricket som jag lärde mig som liten, hör röster, drar mig dit, upptäcker en stig, inser slutligen att stigen som jag hade sprungit på var en ny skogsväg. Detta innebär att när jag väl kommer fram till kontroll 5 så kommer jag från fel håll. Under vårens träningar har jag fotograferat många kontrollpunkter, så även denna gång men det är då jag upptäcker det. Kontrollpunkten är en hållkistegrav där locket

hade ramlat ner i graven. Jag var tvärsäker men har aldrig sett det tidigare på Gotland. Var lyrisk när jag kom i mål men ingen lyfte ens på ögonbrynet. Ni vet hur det är, orienterare diskuterar bara vägval och missar efter målgång, gäller även vid träningar. Stackars Thomsson fick sig en historiektion i bilen hem... han kunde liksom inte klara sig undan.

Kontaktar Per Widerström, arkeolog på Fornsalen, som efter lite efterforskning kommer fram till: ”Att det finns en markerad sten i söder, tyder på att det är en ganska gammal grav, från förromersk järnålder sannolikt.”, fast det ska visa sig att den troligen är äldre.

Väl på plats så daterar Per kistan till senneolitikum ca 2500 - 2000 f.v.t. Kistan mäter ca 2,4 m och är 65 cm djup. Vi går vidare och studerar ytterligare en höjd där man ser rester av ytterligare en grav. Min fråga är naturligtvis, varför är dessa gravar inte utmärkta med skyltar? Jag är historieintresserad men har aldrig hört talas om dessa gravar. Det beror på att Gotland är så rikt på fornfynd, men skulle detta hittats t.ex. i Dalsland så hade det förmodligen funnits skyltning.

Per svarar: Det är så att det finns kanske 25000 olika fornlämningslokaler på Gotland av olika dignitet. Att märka ut alla i naturen skulle vara ett digert jobb som någon ska försöka ta hand om. Så det är rätt mycket.

De äldsta lämningar av människa i Sverige har man hittat i grottan Stora Förvar på Stora Karlsö. De kommer också

från stenåldern. Anledningen till att man hittar dessa gravar här på norr beror på höjden över havet. Det är de äldsta gravplatserna man har hittat på ön. Per berättar om en grav i Sundre från tidig bronsålder, som man har hittat och gräv ut, där har man sett att man har återanvänt den långt in på vikingatid. Många av dessa gravar är plundrade, man brukar inte undersöka gravar med tanke på vad de är och att man respekterar griftefriden.

Världens största vikingatida skatt är Spillingsskatten, på 67 kg. som man fann 1999. Den näst största är funnen i vår socken, vid Burge i Lummelunda. Burgeskatten vägde 10,3 kg. Vid Burge har man funnit rester av en hel vikingagård, som är unikt. Burge Gård tillhör Lummelunda, men ligger på vägen mellan Martebo och Stenkyrka. Burge är ju också ett stugområde vid kusten. Förr i tiden var det viktigt för gårdarna att ha en bit strand, för husbehovsfiske och för skörd av tång till gödning. Därför kan man ofta finna samma gårdsnamn vid havet som på land.

När Per och jag kommer tillbaka till parkeringen vid Trollskogen så får jag tillfälle att ställa lite frågor rent allmänt.

Per berättar att hans pappa nog ville att han skulle bli en orienterare, för han fick lära sig karta och kompass i Roslagen. Per pluggade arkeologi på Stockholms Universitet som hade filial på Gotland. Per fick sitt första jobb på ön 1998 och började på museet år 2000.

Vilken är det häftigaste fyndet/

utgrävningarna som du har gjort? Han nämner utgrävningen av Bro kyrka, Hellvi och Galgberget.

I Bro kyrka hoppades man hitta rester av en gammal stavkyrka men det gjorde man inte. Däremot fann man andra saker.

I Hellvi hittade man på 1980-talet en ansiktsmask som troligen burits av en soldat i den romerska armén. Masken blev inte inlämnad direkt utan har varit ”undanhållen”, när masken lämnades in kunde man senare lokalisera fyndplatsen där man hittade ytterligare delar av masken.

Fortsättning följer ►►

Vid utgrävningen av Galgberget hittade man rester av 30-50 personer som var styckade eller i delar. Kropparna fick hänga kvar efter hängning tills de ramlade ner. Två hela kroppar fann man också. Troligen ska det finnas en gravplats nedanför klintkanten men den har man inte hittat.

Per trivs bra med sitt jobb som arkeolog men tycker att jobbet har blivit mer byråkratiskt. Två timmars fältarbete kräver en heldag med skrivbordsjobb. Detta fenomen känner vi till även inom andra yrkeskategorier. Tänk om man bara fick göra det man tycker är kul och är bra på (mitt personliga tillägg). Per skulle

vilja jobba mer med folkbildning, undersöka platser och jobba med tillgänglighet som t.ex. skyltning som jag ifrågasatte i början av vårt möte. Därmed får jag anse att cirkeln är sluten.

Är det någon nu som blivit lite mer intresserad av arkeologi så kan man delta i sommarkurser och olika utgrävningar. Det pågår en i Eke i sommar, med arkeolog Dan Karlsson.

Kan det finnas något intresse av att Per Widerstöm tar oss med på en guidad tur vi Burge för att se om vi kan finna några spår efter Vikingagården, eller varför inte ytterligare en silverskatt?

Hör av er till mig!

Wallis

► Vuxengruppen har koll på avstånden

Den så kallade "vuxengruppen" håller igång med koll på både avstånd och riktningar!

Vi började med teoriutbildning under vintern och har, trots Coronaländet, fortsatt med praktiska övningar hela våren.

Många i vuxengänget tränar tillsammans med sina barn på tisdagarna. På torsdagarna har vi träffats och tränat tillsammans, hela tiden med avstånd till varandra i fokus, men ändå kunnat avancera från nybörjare till orienterare som klarar medelsvår bana!

Många har dessutom tagit en extra runda på veckans bana för att utvecklas ytterligare.

Deltagandet har varit mellan 5 och 10

ambitiösa och duktiga framtidsorienterare.

Gemenskap och trivsel med glimten i ögat har varit ledstjärnan.

Anders Nilsson

BILD: Fia Ohlsson

► Daglediga

En annan vuxengrupp som håller igång är vi pensionärer och Jonas som sett till att förbereda med utskrifter, uthängning och inplockning av veckans bana under flera veckor.

Vi mår bra, träffas utomhus på rätt avstånd med en kopp kaffe, lite socialt prat och problemlösande kontrolluthängning.

Ett härligt avbrott på tristessen.

Anders Nilsson

► Kurskvällarna vid Kinner blev veckans bana

Våra härliga kurskvällar vi Kinnerstugan fick göra ett uppehåll nu under våren. I stället har vi arrangerat veckans bana på olika platser på nordöstra Gotland. Vi har som vanligt fått god hjälp med banläggning och uthängning av kontroller. På tisdagskvällarna har vi genomfört ungdomsträning på dessa banor och vi tycker det har blivit bra träningar och samtidigt goda möjligheter att hålla lite lagom fysiskt avstånd till varandra. Midsommarveckan genomfördes vårens sista veckans bana och under sommaren kommer det i stället att erbjudas motionsorienteringar tillsammans med de andra gotlandsklubbarna. Vi kommer inte att ha någon fast tid med tränare på plats men har ni frågor eller vill ha stöd så vill vi att ni kontaktar någon av tränarna så skall vi försöka lösa det.

Hur hösten kommer att se ut vet vi inte ännu. Planen är att starta kurskvällar den 18 augusti. Vi hoppas att vi kan ta in några fler ungdomar än under våren men vi får se hur det blir. Ni får hålla utkik på vår hemsida och facebook så lägger vi ut info så fort vi vet mera.

Glada sommarhälsningar från oss i tränings- och rekryteringskommittén

B

PP

Sverige, Port Payé

~~Gotlands Bro OK~~

~~Box 1145~~

~~621 22 Visby~~

